

Melléklet

A szociometria és kultúra kapcsolatának vizsgálata egy ifjúsági csoport esetpéldáján keresztül

OTDK dolgozat

Témavezető:

Máté-Szabó Barbara Éva
Egyetemi tanársegéd

Készítette:

Sebők Lajos
Közösségszervezés BA
(Kulturális közösségszervezés)

Debrecen
2024

1. Tájékoztató

Tisztelt Szülő! Kedves 10.B-s tanuló!

Sebők Lajos vagyok, a Debreceni Egyetem másodéves közösség szervezés szakos hallgatója. A tavalyi szociometriai felmérés sikerességére való tekintettel, úgy gondoltam, hogy továbbvinném ezt a témát és az osztály szociometriai felméréséből írnám a szakdolgozatom. A kutatás során az osztály fejlődését, kapcsolati hálóját összesen három éven keresztül vizsgálnám kiegészítve a felmérést egy kulturális kérdőívvel. Az adatfelvétel következő időpontjai a 2023-as és 2024-es tavaszi félévekben valósulnak meg. A szociometria elemzés magát az osztály fejlődését, kapcsolatait vizsgálja, viszont a kulturális kérdőív és szociometriai elemzés összevetésével még pontosabb képet kaphatunk az osztály kapcsolati hálójáról.

Mi is az a szociometria?

A szociometria egy felmérési módszer, amely kérdőíves felvétel segítségével feltárja a közösségen belül kialakult társas kapcsolatokat, a rokonszenvi és ellenszenvi viszonyokat. A szociometriai kérdőív kérdéseire adott válaszokra építve vizuálisan is megjeleníthető az osztály kapcsolati- hálózati térképe. A felmérés az osztályfőnök munkáját nagy mértékben segíti, mivel az rámutat a csoport erősségeire és azokra a területekre, amelyek fejlesztésre szorulnak. A szociometria mindemellett felfedheti a már létrejött konfliktusokat, illetve megelőzheti azokat.

A kapcsolatok megfelelő kialakítása érdekében a kérdőívek kitöltése névvel történik, viszont az adatok feldolgozása során a neveket anonim módon kezelem. A birtokomba kerülő személyes adatokat bizalmasan kezelem, a kitöltő személye más számára nem lesz azonosítható, és az eredményből a résztvevő személyére nem lehet következtetni. Szükséges lenne, hogy minden, az eddigi felmérésben résztvevő tanuló a következő két felmérés során is részese legyen a kutatásnak.

Remélem, hogy ezzel a felméréssel hozzájárulhatok az osztályközösség építéséhez és fejlesztéséhez! **Köszönöm a támogatást és együttműködést!**

*Sebők Lajos,
Közösség szervezés alapszakos hallgató*

*Máté-Szabó Barbara,
konzulens, egyetemi tanársegéd
Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet*

2. Szülői beleegyező nyilatkozat

Mint szülő, hozzájárulok ahhoz, hogy gyermekem részt vegyen a tájékoztatóban említett felmérésben a 2023-as és 2024-es tavaszi félévek során, és tudomásul veszem, hogy a felmérés adatai kizárólagosan tudományos kutatás céljára lesznek felhasználva.

Kijelentem, hogy a kiskorú gyermekem vizsgálatára vonatkozó tájékoztatást megértettem, annak tartalmával egyetértek, és a vizsgálatban gyermekem ennek tudatában vesz részt.

.....
Dátum

.....
Szülő aláírása

3. Az ülésrendben végbemenő változások 2022 – 2024

Az ülésrendben végbemenő változások 2022 – 2024			
Alanyok	Az ülésrendben szereplő padtársak		
	1. év	2. év	3. év
1.	13.	3.	3.
2.	3.		
3.	2.	1.	1.
4.	5.		
5.	4.	7.	7.
6.	7.	egyedül ül	10.
7.	6.	5.	5.
8.	12.	12.	egyedül ül
9.	10.	10.	12.
10.	9.	9.	6.
11.	egyedül ül	13.	13.
12.	8.	8.	9.
13.	1.	11.	11.
14.	15.	15.	15.
15.	14.	14.	14.
16.	egyedül ül	egyedül ül	17.
17.			16.

4. Kutatási kérdőív – A szociometriai kérdőív

Szociometriai kérdőív

Név:

Kedves Kitöltő!

Ez a kérdőív az osztályban elvégzendő szociometriai felmérés része.

A kérdőív kitöltése közben kérlek vedd figyelembe az alábbi szempontokat:

- Minden kérdésre maximum három névvel lehet válaszolni.
- A pontozott vonalak száma jelzi az adott kérdésre adható válaszok számát.
- Csak az osztály tagjai közül lehet neveket írni.
- Ha egy kérdésre az osztályban nincs megfelelő tag, akkor azt egy kihúzással jelezd.
- Önmagát senki sem választhatja.

Kérdések

1. Az osztályból kikkel töltenéd el szívesen a szabadidődet?
.....
2. Ha egy kisebb összejövetelt rendeznél, kiket hívnál meg?
.....
3. Az osztálynak egy zűrös ügy miatt meg kell védeni a becsületét. Kik azok a személyek az osztályból, akiket szószólóknak választanál?
.....
4. Ki a legjobb tanuló az osztályban?
.....
5. Kik lennének azok az osztálytársaid, akik elhívnának téged az általuk rendezett házibuliba?
.....
6. Kikkel szeretnél egy szobába kerülni egy osztálykirándulás során?
.....
7. Szerinted az osztályból kik töltenék el veled szívesen a szabadidejüket?
.....
8. Viselkedésükkel, humorukkal kik tudják megnevettetni az osztályt?
.....
9. Kinek a véleményére ad az osztály, ha vitatkoztok valamiről?
.....
10. Kik azok a társaid, akiket az osztályból a legtöbben kedvelnek?
.....
11. Szerinted kik szeretnének veled egy szobába kerülni egy osztálykirándulás során?
.....
12. Kiről gondolod, hogy jól érvényesül majd az életben?
.....

5. Kutatási kérdőív – A kulturális kérdőív

Kulturális szokások, igények felmérése

Név:

Kedves 10. B-s tanuló!

A következő kérdőívben az általános kulturális szokásaidat, igényeidet és fogyasztásodat fogom mérni. A kérdőív eredményeit a szociometriai felméréssel fogom összevetni, hogy kulturális szempontból is megvizsgálhassam az osztály kapcsolati rendszerét. Kérlek, minden mezőt a legjobb tudásod szerint tölts ki!

1. Mit jelent számodra a kultúra?

2. Az alábbiak közül milyen típusú rendezvényeket látogatsz szívesen? Húzd alá!

- Tudományos rendezvények (konferencia, kongresszus, előadás)
- Társadalmi rendezvények (kerekasztal beszélgetések, fórum, értekezlet)
- Állami rendezvények (nemzeti ünnepek, díszszemle, kitüntetések)
- Kulturális rendezvények (táncház, fesztivál, művészeti események)
- Egyéni/családi (esküvő, ballagás, temetés, születésnap, névnap)

3. Említs meg olyan rendezvényt/rendezvényeket, amelyen voltál, vagy szívesen részt vennél!

4. Mivel töltöd szívesen a szabadidőd?

5. Milyen gyakran szoktál könyveket olvasni? Húzd alá a megfelelő állítást!

- Évente
- Havonta
- Hetente
- Naponta

5.1. Milyen műfajú könyveket szoktál olvasni? (krimi, sci-fi, horror, vígjáték, romantikus stb.)

5.2. Melyik az utolsó könyv, amelyet elolvastál és mi tetszett benne?

6. Milyen típusú zenét hallgatsz szívesen? Nevezd meg a kedvenc műfajod (klasszikus, rock, metál, alternatív stb.) és előadód!

6.1. Mikor és miért hallgatsz zenét?

7. Melyik a kedvenc ünnepi hagyományod és miért? (karácsony, húsvét stb.)

8. Milyen gyakran szoktál filmet/sorozatot nézni? Húzd alá a megfelelő állítást!

- Évente
- Havonta
- Hetente
- Naponta

8.1. Milyen műfajú filmeket/sorozatokat szoktál nézni? (krimi, sci-fi, horror, vígjáték, romantikus stb.)

8.2. Melyik az utolsó film vagy sorozat, amelyet legutóbb láttál és mi tetszett benne?

Köszönöm, hogy a kérdőív kitöltésével hozzájárulsz a kutatás sikerességéhez!

6. Csoporthelyzet feltárása egy játékon keresztül

Azért szeretem ezt az osztályt, mert...

- „Nincs rendbontás a szünetben, csendesek. Szeretnek együtt lenni – főleg a keménymag! Rendet tartanak az osztályban nem szemetelnek.”
- „Szerintem a suliba a miénk a legviccesebb, összetartóak vagyunk szerintem.”
- „Ha baj van akkor egyből jönnek és segítenek mert viccesek.”
- „Viccesek”
- „Sokkal kedvesebbek, mint a volt osztályom. Összetartóak vagyunk. Kevesen vagyunk, és ez sokkal jobb, mintha többen lennénk. Általában odafigyelünk egymásra. Sok mindenben egy a véleményünk egymástól függetlenül. Vagy ha nincs senkinek házija, együtt megcsináljuk átbeszéljük.”
- „Mindenki utálja a főci tanárt. Sok jó humorú ember van. Egy problémára mindenki reagál, ált. ugyanúgy. Megértjük egymást. Ált. jó a hangulat.”
- „Kevesen vagyunk. Legalább együtt szívunk.”
- „Mert egy pár ember színesebbé tudja tenni a napomat.”
- „Néha normális és néha vicces. Valakikkel tökre jól ellehet lenni.”
- „Néha megnevettetnek.”
- „Jó a közösség, sokat hülyéskedünk, meg sulis után sokat lógunk együtt: focizunk stb.”
- „Kisegítjük egymást, vannak jó összetartások.”
- „Kevés a létszám. Jó a hangulat. Összetartóak vagyunk.”
- „Jó hangulat, megbízható, komikus diskurációink.”
- „Az a rengeteg komikus diskuráció minden napomat feldobja a plafonig. Igazából jó hallgatóság, ezért sokszor segítenek a társaim.”

Azt nem szeretem az osztályban, hogy...

- „Passzívak, nem elfogadóak a gyengébbekkel szemben, akit nem kedvelnek azt kiközösítik. Ha valaki különbözik tőlük, azt nem fogadják be. Gúnyosan mosolygunk rá! Van 1-2 ember, aki nem érzi jól magát az osztályban.”
- „Sokszor annyira felidegesítjük a tanárokat, hogy mindig dolgozatot írunk”
- „Sok az idegesítő ember, nincs egy perc csend sem, tudnak nagyon bunkók lenni és megbántani szavakkal a másikat. Van aki elhiszi, hogy ő itt a valaki és az egója az egekben van de ha rászólsz egyből te vagy a rossz ember.”

- *„Túl idegeskedőek és okoskodók, egy percre nem tudja befogni pár ember. Azt hiszi pár ember hogy ő okosabb mindenkinél. Flegmák és bunkóak. Van aki leszól, csúfol valakit de ő sem külön és őt is lehetne ugyan úgy.”*
- *„Nincs.”*
- *„Nem látnak szociális problémákat. Néha önző vágyaik irányítják őket.”*
- *„Sok az idegesítő ember. Nem szeretem az osztálynak nagy részét. Télen nagyon hideg van. Nyáron nagyon meleg van. Sok a kibeszélés. Az iskola későn értesít, ha pl: elmarad egy óra. Elévült az épület. Néhány tanár lenéző, pikkel rám. Az emberek nem érzik a szavak súlyát.”*
- *„Van egy két alak akik számomra elég frusztráló dolgokat csinálnak. És mert pár ember túlzásba viszi a „vicceiket””*
- *„Néha van belső viszály, illetve van pár ember aki a számomra nem szimpi”*
- *„Idegesítőek, leszívják az energiám, sokszor bűdösek, ízléstelenek, nem tudják hol vannak a határok, lusták, nincs összetartás, nem tudják megoldani a problémáikat, gyerekesek, hangosak stb.”*
- *„Sokszor beszélnek ki sok embert, hátam mögött mindig mást mondanak és amikor rákérdezek senki sem válaszol és még engem tartanak rossznak mert megkérdeztem. A legnagyobb baj a sok kibeszélés, kiértékelés unom azokat hallgatni. És az órarend káosz. Sok a felesleges dolgozat az olyan tantárgyakból amikből nem sok hasznát vesszük”*
- *„Sok a klikkesedés, megbántják egymást az emberek, sértődősek.”*
- *„Nem motiváljuk egymást.”*
- *„Sok a bűdös ember, lusták”*

7. Ülészrendi változások szemléltetése

A szociometriai kapcsolat	Ülészrendi kapcsolat	Kapcsolódás
14. – 15. – 16.	14. – 15.: padtársak 16.: egyedül ül mögöttük.	A 15. és 14. alanyok szoros kapcsolatot ápolnak egymással, a társas kapcsolatba a 16. alany a 15. alanyon keresztül kapcsolódik. A 16. alany így nem értelmezhető magányosnak.
11. – 14.	Külön padsorban ül a 11. alany, viszont közvetlenül a 14. alany mellett.	A két alany a szociogramon szorosan kapcsolódik egymással. Ámbár szociometriai értelemben a 11. alanyunk másokkal is van kapcsolata, igazán a 14. – 15. – 16. alanyokhoz érez kötődést, ülésrend tekintetében is.
9. – 10. – 12.	9. – 10.: padtársak 12.: mögöttük ül.	Szociogramon ugyanez a zárt háromszög figyelhető meg.
1. – 2. – 3. – 4.	Padtársak: 1. – 13. 2. – 3. 4. – 5.	A lányok egy zárt négyzetben helyezkednek el a szociogramon, ülésrend szerint pedig egymáshoz közel ülnek. Az 1. – 2. alanyok legjobb barátnők, külön padsorban, egymáshoz közel ülnek. A 3. és 4. alanyok pedig szorosan kapcsolódnak hozzájuk.
1. – 13.	Padtársak.	A két alany romantikus kapcsolatot tart fent egymás között, a kapcsolat jellegéből adódóan egymás mellett ülnek.
5. – 6. – 7. – 8.	Padtársak: 4. – 5. 6 – 7. 8. – 12.	A 4. és 5. alany egymás mellett ülnek, viszont egymással nem ápolnak szoros kapcsolatot. A 6. és 7. alanyok egymás mellett ülnek, szoros kapcsolat figyelhető meg. A 8. és 12. alanyok együtt ülnek, viszont kapcsolatuk nem szoros. A 8. alany a lányokhoz a 12. alany a fiúkhoz kapcsolódik. A 8. alany a 7. alany előtt ül, közel a baráti társaságához.

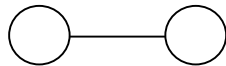
8. Társas kapcsolatok lehetséges alakzatai

A szociogram ábrázolása során a következő alakzatokkal szemléltetjük a vizsgált csoport társas kapcsolatait (Mérei 2004:64):

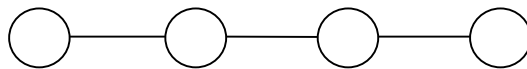
magányos



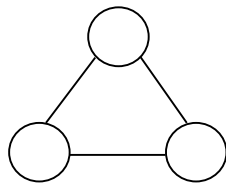
páros



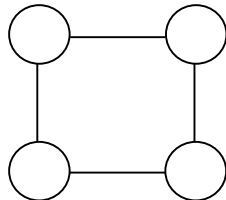
lánc



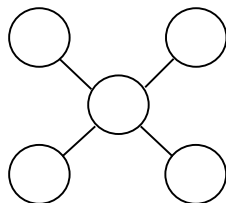
háromszög



zárt négyzet



csillag



9. A szociometriai eredmények alapján kialakított szociomátrixok

1. táblázat – Szociomátrix 1. év

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	kk	kkvsz	nyk
1.		1,2,4,5,6,7,11,12	1,2,5,6,7,11	2,6,11			3,9		3,10,			8,10,	1,5,7	3,10,			20	4	8
2.	1,2,4,5,6,7,11,12		1,2,5,6,7,11	1,2,5,6,7,11			8	3,10,	8,10,			8		10		3	20	4	8
3.	1,2,4,5,6,7,11,12	1,2,6,7,9,11		1,2,5,6,7,11				10	3,8,10,			8		3,8,10,		3	17	3	12
4.	1,2,3,5,6,7,11	1,2,3,5,6,7,10,11,12	1,2,3,5,6,7,11											8,10,	4	8,10,	15	3	13
5.	4,12	10				1,2,5,6,7,11	1,2,6,11	1,2,3,6,11				8		3,8,10,		3,10,	10	3	14
6.	4,11				1,2,5,6,7,10,11		1,2,3,5,6,7,8,10,11	3,5				7,8,10		3,8,9	12		12	2	15
7.					5,6,7,11	1,2,5,6,7,11		1,2,3,5,6,7,10,11		8		8		3	12	8	16	5	7
8.		10			6,11	6,8,11	1,2,5,6,7,11					10		3,8,10,	4	3,5,12	11	4	9
9.								9			1,2,5,6,7,10,11,12	2,6	1,2,5,6,7,11		4	8	15	3	6
10.		10	10					3	1,2,3,5,6,7,8,10,11		1,2,7	1,2,5,6,7,8,11		3,8,9,10,	4		12	2	15
11.	4,12								2,3,5,6,7,8,11	6		2,5,6,7,11		1,2,3,5,7,8,10,11,	1,10,	1,3	8	3	19
12.							8	3,9	1,2,5,6,7,10,11	1,2,5,6,7,10,11	6			1,8,10,12	4	3	15	5	9
13.	1,4,5,7,12								2,6,10,11			8,10,11		1,2,3,6,7,10,12	1,2,3,6,7,9,11		5	2	21
14.							3	3,10,			1,2,6,7,8,11	8,10,	6,7		1,2,4,5,6,7,11,12	1,2,3,5,6,7,8,11	24	6	3
15.		3,4,9						10	2	3				1,2,5,6,7,8,10,11,12		1,2,3,5,6,7,8,11	15	3	10
16.	7,4							1,2,9,10,						1,2,3,5,6,8,10,11	1,2,5,6,7,10,11,12		13	2	10
Összesen:																	228	54	179

2. táblázat – Szociomátrix 2. év

	1.	3.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	kk	kkvsz	mvk
1.		1,2,5,6,7,11,12	6,11,		3,9,	1,2,4,6,10,11,	3,8,10,		8	8,10,	1,2,5,7,	3			11	5	17
3.	1,2,5,6,7,11,		6,11		3,10,	4,9,10	8		8	8	1,2,3,5,6,7,10,			3,12	6	2	18
5.	4,6,12				1,2,5,6,7,11,	1,2,3,5,6,7,11,	8,10,		8,10,	8		3,10,		3,9,	11	3	14
6.	2,11,		1,2,5,6,11,		1,2,3,5,6,7,11,		5,7,8,			10		8	4,12,	3,8,9,10,	0	0	25
7.	6		1,2,6,7,11,			1,2,3,4,5,6,7,9,11,12,	8		8,10,	8,10,		1,3,10,		2,5,7,	12	3	15
8.	3,4,12		1,2,5,6,11,	11	1,2,5,6,7,10,11,		8		8,10,	2,8,10,				1,3,5,7,9,	14	5	13
9.						3,4,		8	1,2,5,6,7,8,10,11,	1,2,5,6,7,10,11,	10,11,	1,2,3,5,6,9,12,		8,	18	5	11
10.	10			1,6,7,12,	3	3,4,10,			2,5,6,7,8,11,	7,8,11,	1,2,5,6,	1,2,5,8,9,10,	11	3	0	0	30
11.	4,12				3,9,	3,10,	1,2,5,6,7,11,			1,2,5,6,7,8,10,11,	2,7,8,11,	1,5,6,8,10,		3	23	5	7
12.						3,4,	1,2,5,6,7,8,11,		1,2,5,6,7,8,10,11,		8,	1,2,6,9,10,11,12,		3	21	4	5
13.	1,4,7,12,	7				3	1,2,6,8,11,		1,2,5,6,7,8,10,11,	8,10,		2,3,5,6,11	5,		10	6	17
14.	3,4,						1,2,3,6,8,11		1,2,6,7,8,10,11,	1,2,6,8,10,11,12,			5,7,	3,7,9,	17	5	10
15.	4				3	3,9,	2,8,10		6	6	1,2,5,7,11,	1,6,8,10,12,		1,2,3,5,7,10,	2	2	23
16.	4				1,2,7,	1,2,3,10	8,	11		6,8,		1,2,5,6,7,9,10,11,12,	6,7,11,		8	5	14
														Összesen:	153	50	219

3. táblázat – Szociomátrix 3. év

	1.	3.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	kk	kkvsz	nvk
1.		1,2,5,6,7,11,12			3		10		1,2,5,6,7,8,11,	8,10,	1,2,3,5,6,7,9,11		4	3	20	3	8
3.	1,2,4,5,6,7,11,12,				3		8,10,		1,2,5,6,7,8,11,	8,10,	1,2,5,6,7,10,11,	3,9		3	13	2	17
5.	6,8,12,				1,2,5,6,7,11,	1,2,3,4,5,6,9,11,	10		8,10,			3,8,10,		3	10	2	14
6.							2,5,7,8,	1,2,5,7,11,		10	10	3,5,8,10	4, 12	3,8,9,	5	1	15
7.	4,6,		1,2,5,6,11,			1,2,3,5,6,7,11,12,	8		8	10		3,10,		1,2,3,7,8,	14	3	11
8.	6,12,		1,2,5,6,7,11,		1,2,5,6,7,9,10,11,		8			8,10,		3,10,		3,5,7,8,	13	4	12
9.	3,4,					3,9		8	8,10,	1,2,5,6,7,10,11,		1,2,5,6,7,10,11,12,	1,2,5,6,7,11,	3,8,	16	4	14
10.	4,10,		10	1,2,5,6,7,11,12,	3					8,10,		3,8,		3,8,9,	6	2	12
11.	1,2,4,5,6,7,11,	1,2,5,6,7,11,12,			3	8,10,				8,10,	1,2,5,6,7,11,			3	20	4	6
12.	4					1,5,6,7,8,10,11,		8,10,			8,10,	1,5,6,9,11,12,	6	3	13	4	7
13.	1,2,3,4,5,6,7,10,11,12,				3	1,6,7,8,10,11,		1,2,5,6,7,11,	2,8,10,		8			3	15	3	13
14.	4,10,			3	9	1,2,6,8,			1,2,6,12,				1,2,6,7,10,	3,8,	12	4	7
15.	4				3,9,10,	3	1,2,5,6,7,10,11,			1,6,7,8,	2	1,2,5,6,7,8,10,11,12,		3,8,11,	12	3	17
16.	10				1,2,5,7,	2,3,4,9,	8	8		1,7,11,		2,3,6,10,11,12,	5,6,11,		7	5	16
														Összesen:	176	44	169

10. Ábrák- és táblázatok jegyzéke

Ábrajegyzék

1. ábra Moreno – féle szociogram.....	10
2. ábra Mérei – féle szociogram	10
3. ábra Fenyő D. György osztályterme: az ülésrendi helyzethez társított szerepek.....	13
4. ábra A kulturális atom elhelyezkedése az egyénhez képest.	16
5. ábra Az első éves szociometria felmérés szociogramja	20
6. ábra A második éves szociometria felmérés szociogramja	22
7. ábra A harmadik éves szociometria felmérés szociogramja.....	25
8. ábra Az első év felmérésének ülésrendje.....	29
9. ábra A második év felmérésének ülésrendje	30
10. ábra A harmadik év felmérésének ülésrendje	31
11. ábra Milyen rendezvényeket látogatsz szívesen?	32
12. ábra Milyen gyakran szoktál könyveket olvasni?	33
13. ábra Milyen gyakran szoktál filmet/sorozatot nézni?	34
14. ábra Kulturális befolyásoltság szemléltetése a vizsgált közösségben.....	37

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat Szociometria mutatók változásai a vizsgált időszakban.....	28
--	----